

Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2024-2028

**POWIAT
PIASECZYŃSKI**

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
I. Podstawa prawna Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim	3
II. Założenia Programu	4
III. Cele Programu	5
IV. Przebieg Programu	5
V. Uczestnicy Programu	6
VI. Osoby prowadzące Program	7
VII. Miejsce realizacji Programu	8
VIII. Kontrakt podpisywany z uczestnikami Programu	8
IX. Zawartość Programu	9
X. Bloki tematyczne Programu	10
XI. Monitoring zachowań i sytuacji rodzinnych uczestników Programu	12
XII. Kryteria ukończenia Programu	12

Wstęp

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej wskazuje, iż do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową. Potrzeba opracowania programu wynika również z uzupełnienia działań mających na celu przeciwdziałania przemocy domowej w Powiecie Piaseczyńskim.

Głównym celem niniejszego programu jest przeciwdziałanie przemocy, poprzez skuteczną pomoc ofiarom przemocy domowej oraz osobom stosującym przemoc.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową należy opracować w celu wdrożenia oddziaływań, które będą miały na celu powstrzymanie osoby stosującej przemoc przed dalszym jej stosowaniem oraz uznania przez nią swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy oraz zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów domowych bez jej stosowania.

Ponadto celem programu jest również upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy osobom stosującym przemoc domową.

I. Podstawa prawna Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Osób Stosujących Przemoc Domową w Powiecie Piaseczyńskim

Podstawę prawną do opracowania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową stanowi:

- Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. rok 2023 poz. 535 z późn.zm.)
- Uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030

- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową (Dz. U. rok 2023 poz. 1163)
- Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 20 czerwca 2023 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zgłoszeniu się do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową lub w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową oraz wzoru zaświadczenia o ukończeniu tych programów, a także wzorów pouczeń w związku z uczestnictwem osób stosujących przemoc domową w tych programach (Dz. U. rok 2023 poz. 1164)

Powyższe akty prawne, oprócz zdefiniowania pojęcia przemocy domowej, nakładają na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, określając zakres pomocy udzielanej osobom doznającym przemocy domowej oraz zadania w zakresie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

II. Założenia Programu

Program Korekcyjno-Edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc Domową (“Program”) przewidziany jest dla osób, które stosują lub stosowały przemoc wobec członków swoich rodzin. Wykorzystuje on metodę Duluth (Domestic Abuse Intervention Project of Duluth), która została opracowana na początku lat 80-tych XX wieku w Minnesocie w USA. Dużą wagę przywiązuje się w niej do skoordynowania różnych działań w społeczności wobec problemu przemocy. Według metody przemocą jest nie tylko fizyczne znęcanie się, ale także przemoc psychiczna: groźby, izolowanie, upokarzanie.

Program ma charakter psychoedukacyjny. Obejmuje początkowe konsultacje indywidualne oraz cotygodniowe sesje grupowe. Na spotkaniach grupowych prowadzący przedstawiają tematy związane z problemem zaufania, szacunku, wsparcia, partnerstwa i umiejętności negocjacji. Każdemu tematowi poświęcone jest kilka sesji. Podczas zajęć grupowych uczestnicy poszerzają wiedzę dotyczącą poszczególnych form przemocy, pracując na swoich przykładach, identyfikując

własne przekonania stojące za zachowaniami przemocowymi. Budując zmianę, nabywają umiejętności nieprzemocowego regulowania relacji z innymi ludźmi (m. in. w oparciu o zasady asertywności, negocjowania, aktywnego słuchania).

III. Cele Programu

Jednym z głównych założeń programów dla sprawców jest pomoc im w zaprzestaniu stosowania przemocy poprzez edukację mającą na celu:

- uświadomienie czym jest przemoc,
- uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

IV. Przebieg Programu

Każda edycja Programu trwa 62 godziny. Program obejmuje 2 sesje indywidualne po 1 godzinie zegarowej, a następnie sesje grupowe, gdzie każda sesja grupowa trwa 3 godziny.

Na spotkaniach indywidualnych uczestnik dowiadyuje się podstawowych informacji dotyczących przemocy, zdobywa wiedzę i poznaje techniki radzenia sobie z własną złością, a także konfrontuje się z własnymi zachowaniami przemocowymi oraz zapoznaje się z celami i przebiegiem Programu. W ich trakcie prowadzący Program diagnozują sytuację rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się oraz specyfikę stosowanej przez nią przemocy.

Zajęcia grupowe podzielone są na 8 bloków tematycznych, w których poddawana jest analizie jedna z form zachowań przemocowych oraz przedstawiane alternatywne dla niej formy zachowań bez przemocy.

Na początku spotkania grupowego na dany temat, prowadzący prezentują na filmach wideo zachowania, które są ilustracją przemocy. Następnie każdy z uczestników omawia swoje spostrzeżenia w odniesieniu do przedstawionego materiału na kasecie. Na kolejnych sesjach opisuje swoje własne kontrolujące zachowania, następnie wszyscy poszukują alternatywnych zachowań dla siebie.

V. Uczestnicy Programu

W programie mogą brać udział między innymi osoby, które:

- z własnej inicjatywy zgłoszą się do uczestnictwa w programie lub zostaną zmotywowane przez instytucje wspierające rodzinę,
- stosują przemoc domową, kierowane przez Zespół Interdyscyplinarny na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej - członkowie rodzin, wobec których została wszczęta procedura „Niebieskiej Karty”,
- zostały skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy domowej, wobec których Sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując ich do uczestnictwa w programie,
- rodzice, którzy mają ograniczoną władzę rodzicielską lub są jej pozbawieni w wyniku zaniedbań i niewypełniania funkcji rodzicielskich.

Warunkiem przyjęcia do Programu jest przyznanie się osoby do stosowania przemocy domowej.

Do Programu NIE przyjmuje się:

- osób chorych psychicznie,
- osób z poważnymi zaburzeniami osobowości,
- nałogowych hazardzistów,
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, które nie przeszły podstawowego cyklu terapii uzależnień.

VI. Osoby prowadzące Program

Program jest prowadzony przez dwóch facylitatorów – kobietę i mężczyznę. Relacja pomiędzy osobami prowadzącymi obu płci, staje się w ten sposób modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników Programu. Obecność kobiety i mężczyzny staje się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania przemocowego.

Facylitatorzy muszą spełniać poniższe kryteria:

1) posiadać tytuł zawodowy magistra na kierunku:

- a) psychologia, praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej lub innym, uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki lub resocjalizacji, lub będące terapeutami lub psychoterapeutami lub
- b) posiadać wykształcenie wyższe na kierunku praca socjalna, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej.

2) posiadać udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach lub innych podmiotach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej;

3) posiadać zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc domową.

Facylitatorzy prowadzący Program, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia (tj. 22 czerwca 2023 r.) nie spełniają wymogów dotyczących kwalifikacji, mogą prowadzić Programy korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc domową do czasu uzupełnienia tych kwalifikacji, jednak nie dłużej niż przez okres 2 lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

VII. Miejsce realizacji Programu

Zajęcia w ramach Programu będą realizowane w sali wynajmowanej przez Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej – poza godzinami udzielania pomocy osobom doświadczającym przemocy, aby wyeliminować prawdopodobieństwo spotkania się ofiary i sprawcy.

Miejsce realizacji Programu obejmuje pomieszczenie do pracy grupowej: sala na ok. 10-14 osób z możliwością ułożenia w krąg krzeseł/foteli oraz pomieszczenie do pracy indywidualnej - pokój do spotkań klienta i terapeuty bez obecności innych osób.

VIII. Kontrakt podpisywany z uczestnikami Programu

Osoby przed wejściem do Programu podpisują kontrakt określający reguły uczestnictwa w Programie, zawierające:

- formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności w zajęciach,
- obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- zobowiązanie do powstrzymania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,
- wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie,
- wobec osób skierowanych decyzją sądu, uchylających się od uczestnictwa w zajęciach stosuje się powiadomienie Sądu o tym fakcie,
- fakt dobrowolnego uczestnictwa w Programie osób stosujących przemoc (skierowanych przez instytucje, organizacje, rodzinę lub samodzielne zgłoszenie), pozostaje objęty tajemnicą.

IX. Zawartość Programu

Zasadniczą część Programu stanowi:

- a) edukacja - przekazywanie wiedzy odbywa się w sposób aktywizujący uczestników, między innymi przez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń,
- b) praca nad rozpoznawaniem i zmianą przekonań i postaw osobistych poprzez analizę sytuacji przedstawionych w Programie oraz swoich własnych sytuacji życiowych,
- c) ćwiczenia nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania w grupie.

Podstawowe treści edukacyjne:

- a) społeczno-kulturalne źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej /mity, stereotypy/,
- b) definicja przemocy, jej rodzaje, formy, dynamika, aspekty prawne przemocy,
- c) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich,
- d) planowanie i rozwijanie samokontroli,
- e) komunikacja interpersonalna,
- f) promocja pozytywnych standardów wartości i zachowań: szacunku, odpowiedzialności, bezpieczeństwa, wsparcia emocjonalnego, szczerości, zaufania, dzielenia obowiązków, wspólnego decydowania, okazywanie uczuć, potrzeb, negocjacji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy,
- g) alkohol i patologia życia rodzinnego,
- h) seksualność,
- i) dzieci, przemoc i wychowanie.

X. Bloki tematyczne Programu

I Przemoc fizyczna

1. Definicja przemocy, analizowanie przemocy fizycznej w oparciu o materiał filmowy.
2. Praca na własnych kwestionariuszach kontrolowania.
3. Zakończenie używania przemocy, inscenizacje, nauka technik asertywności.

II Zastraszanie, onieśmianie

1. Definiowanie zachowania zastraszającego i niezastraszającego, praca w oparciu o materiał filmowy.
2. Analiza kwestionariuszy kontrolowania uczestników.
3. Zakończenie używania zastraszania i onieśmiania, wykład i dyskusja dotycząca uczuć.

III Przemoc emocjonalna

1. Analizowanie przemocy emocjonalnej w oparciu o materiał filmowy, definiowanie szacunku.
2. Zrozumienie używania przemocy emocjonalnej – praca w własnymi kwestionariuszami kontrolowania.
3. Odgrywanie ról, psychoedukacja dotycząca złości, nauka radzenia sobie ze złością.

IV Izolowanie

1. Analiza izolowania w oparciu o materiał filmowy, definiowanie zaufania i wsparcia.
2. Zrozumienie stosowania izolowania w oparciu o własne kwestionariusze kontrolowania.
3. Zakończenie stosowania izolowania – odgrywanie scen, nauka radzenia sobie z przykrymi emocjami (elementy Racjonalno Emotywniej Terapii A. Ellisa).

V Zaprzeczanie, pomniejszanie, obwinianie

1. Definiowanie szczerości i odpowiedzialności, przyjęcie odpowiedzialności za własną przemoc wraz z jej konsekwencjami i zadośćuczynienie.
2. Zrozumienie użycia minimalizacji, zaprzeczania, obwiniania jako techniki kontroli – praca w oparciu o materiał filmowy, omówienie wypierania.
3. Zaprzestanie używania minimalizacji, zaprzeczania i obwiniania – inscenizacje, wykład pt.: „Poprawa stosunków z najbliższymi i innymi ludźmi”.

VI Przemoc seksualna

1. Analiza przemocy seksualnej w oparciu o czytany scenariusz, definiowanie szacunku seksualnego.
2. Rozumienie stosowania przemocy seksualnej – praca w oparciu o czytany scenariusz.
3. Zakończenie używania przemocy seksualnej – praca z własnymi kwestionariuszami kontrolowania, wykład pt.: „Intymność i miłość”.

VII Przemoc ekonomiczna, męskie przywileje, wykorzystywanie dzieci

1. Analiza mitów i stereotypów dotyczących płci i ról w rodzinie, analiza na własnym przykładzie – co utrudnia osiągnięcie partnerstwa w związku?
2. Zrozumienie używania przemocy w oparciu o materiał filmowy.
3. Analiza własnych kwestionariuszy kontrolowania, wykład i dyskusja dotycząca wychowywania dzieci, okazywania im miłości.

VIII Wymuszanie, grożenie

1. Analiza wymuszania i grożenia, definiowanie negocjowania i sprawiedliwości, analiza materiału filmowego, zasady otwartej negocjacji.
2. Analiza wymuszania i grożenia w oparciu o kwestionariusz kontrolowania uczestników.
3. Zakończenie wymuszania, grożenia – inscenizacja, zasady sprawiedliwego rozwiązywania sporów.

XI. Monitoring zachowań i sytuacji rodzinnych uczestników Programu

Monitoring co do zmian postaw przemocowych prowadzony jest w trakcie realizacji Programu oraz po jego zakończeniu.

Monitoring i ewaluacja oddziaływań Programu obejmuje:

- a) monitorowanie przebiegu procesu grupowego - efektów postrzeganych przez prowadzących, jak i uczestników Programu, dotyczących: postaw uczestników wobec przemocy (forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć); treningu kontroli złości i agresji (forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć); sposobu prowadzenia i wartości Programu ze strony uczestników (forma: feedback + uwagi w dokumentacji prowadzonych zajęć + częściowe ankiety).
- b) badanie efektywności poszczególnych etapów Programu (np. w formie ankiety pre-, post-dot. zakresu realizowanych treści Programu).
- c) badanie efektywności Programu – wskazane jest dążenie do kontaktu z rodziną sprawcy - uczestnika Programu w trakcie jego realizacji i po jego zakończeniu (po uzyskaniu pisemnej zgody uczestnika Programu – zawartej np. w kontrakcie wstępnym).
- d) monitorowanie uczestników Programu po zakończeniu realizacji Programu.

Facylitatorzy powinni superwizować swoją pracę – rekomenduje się superwizję minimum co 2 miesiące w trakcie realizacji Programu.

XII. Kryteria ukończenia Programu

Za osobę, która przystąpiła do Programu uważa się osobę, która uzna fakt stosowania przez siebie przemocy w rodzinie, podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w Programie, zobowiąże się do zaprzestania stosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz weźmie udział w spotkaniu indywidualnym i co najmniej jednym spotkaniu grupowym.

Za osobę, która ukończyła Program uważa się osobę, która uzna fakt stosowania przez siebie przemocy w rodzinie, podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w Programie, zobowiąże się do zaprzestania stosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz będzie brała udział w zajęciach. Maksymalna dopuszczalna absencja uczestnika w zajęciach grupowych wynosi 2 nieobecności, bez względu na powód nieobecności. Więcej niż 2 nieobecności oznaczają niezrealizowanie Programu przez uczestnika.

Na koniec trwania Programu, uczestnicy otrzymują indywidualne opinie przygotowywane przez facylitatorów. Opinie dotyczą tego, czy w przebiegu Programu uczestnik zrealizował jego cele, w jaki sposób brał udział w zajęciach, czy pracował w ich trakcie, aby zmienić swoją postawę oraz czy w wyniku Programu doszło do zmiany przekonań przemocowych i czy można liczyć, że zmiany te wpłyną na wyeliminowanie zachowań przemocowych. Sam fakt ukończenia Programu nie musi oznaczać, że opinia przygotowana dla uczestnika będzie pozytywna - uczestnik może spełnić warunek obecności, ale otrzymać negatywną opinię, ponieważ nie brał czynnego udziału w zajęciach lub/i jego przekonania przemocowe nie uległy korekcji lub/i stosuje on nadal przemoc.

Jeżeli po dokonaniu monitoringu efektywności prowadzonego Programu wystąpiły uzasadnione przesłanki do zakwalifikowania osoby stosującej przemoc do powtórnego uczestnictwa w Programie, możliwe jest zakwalifikowanie jej do udziału w kolejnej edycji Programu.